

Oponentský posudek

Bc. Kateřina Rešová, Struktury obyvatelstva města Rakovník na počátku 20. století. Diplomová práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2017, 112 stran.

Diplomová práce K. Rešové vychází ze srovnání výsledků sčítání lidu uskutečněných v městě Rakovník v letech 1910 a 1921. Práce má jasnou a logicky uspořádanou strukturu. Autorka se nejprve věnuje rozboru východisek a metod práce a poté představuje sledovanou oblast. Hlavní analýza je rozdělena do pěti částí, v nichž je pozornost věnována demografickým, kulturním a etnickým, sociálním a ekonomickým charakteristikám obyvatelstva, dále pak autorka rozebírá geografický původ obyvatelstva zachyceného ve sčítáních a konečně se zabývá i strukturou rodin a domácností. Zdařilou formální charakteristiku práce podtrhují pečlivě zpracované grafy, tabulky a mapy a též i stylistika, jazyková stránka a autorčina schopnost jasných formulací. Práce je vhodně doplněna přílohami a výhrady nemám ani k předloženému seznamu literatury (snad s výjimkou podivné citace Státního oblastního archivu v Praze), který prokazuje, že K. Rešová se se zkoumaným tématem zevrubně seznámila.

Za vysoce pozoruhodné považuji i zvolené téma. Nebývá obvyklé, že by porovnání výsledků dvou po sobě následujících sčítání lidu přinášelo obraz relativně dramatické změny, jako je to patrné v tomto případě. Důvodem je samozřejmě první světová válka, která se v mezidobí obou sčítání odehrávala. I když důsledky tohoto válečného konfliktu jsou na obecné rovině známe, je velmi zajímavé pozorovat, jak se tyto obecné dopady projeví v konkrétním prostředí a jaké změny na struktuře obyvatelstva způsobily. Kateřina Rešová navíc dokáže předkládaná data velmi dobře interpretovat, je schopná vidět jednotlivé jevy v souvislostech a vhodně je i komentovat. Její text není jen výčtem „suchých údajů“, naopak ho dokáže obohatit o zajímavé detaily, které rozebíranou problematiku velmi vhodně ilustrují. Například při rozboru vzdělanosti analyzuje, z jakých rodin pocházely dívky, které byly ve věku 15-24 let ve sčítáních označeny jako studentky. Podobně si při rozboru gramotnosti všimá toho, jací lidé se konkrétně nacházeli mezi negramotnými osobami. Za velmi zajímavý považuji i její nápad analyzovat výskyt služebnictva v závislosti na náboženském vyznání jak sloužících, tak hlav domácností, které fungovaly jako zaměstnavatelé. Autorka se rovněž nespokojuje s prostým přebíráním prezentovaných faktů, ale snaží se je ověřit i z jiných zdrojů jako například, když ve sčítání z roku 1910 našla ženu, u níž byl uveden jako datum narození 16. prosinec 1810. V tomto i v dalších podobných případech se K. Rešová snaží dohledat záznam o narození takto nezvykle staré osoby v příslušné matrice.

K jinak zdařilé práci mám pouze jednu, spíše metodologickou otázku. Vzhledem k tomu, že v Rakovníku žilo na začátku 20. století téměř 9000 lidí, zvolila K. Rešová metodu sondy. Do vlastní analýzy vybrala všechny domy z vnitřního města a každý 10. dům na předměstích. Autorka bohužel v práci detailněji nerozebírá, proč se rozhodla postupovat právě tímto způsobem a zda si nějak ověřila, že takto získaný vzorek skutečně bude reprezentativní. Nabízí se totiž úvaha, že struktura starousedlíků z vnitřního města může být odlišná od složení lidí, kteří se usazovali na předměstí. Pokud by to tak bylo, tak výběr všech domů ve vnitřním městě může neúměrně zdůraznit určité rysy, jejichž zastoupení by ve skutečnosti v populaci

celého Rakovníka tak výrazné nebylo (např. podíl židovského obyvatelstva v případě, pokud by Židé žili pouze ve vnitřním městě. Moje otázka tedy zní, proč autorka zvolila právě tento přístup místo jiného výběru (např. každého 5. domu ve městě).

Celkově však hodnotím předloženou práci jako zdařilou a pečlivě zpracovanou, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 25. 5. 2017

doc. PhDr. Alice Velková, Ph.D.